

ՊԱՏՈՆԱՆՈՒՄԻ ԳՐՈՒՄԻՆ

Պուշկարիոյ համար	12 Ֆր.
Տարեկան	6 "
Արտասահմանի համար տարեկան	15 "
Անդամական	8 "

Անկերիկայի համար	3 ռ.
Տարեկան	1.50 "

Մանուկան տղա սուս
 թիւ երեսին համար 40 ս.
 իսկ վերջին երեսին հա-
 մար 20 սակիւ կ. երե-
 թիւ անկերիկայի համար
 համար 20 0/0 զեղչ կըլ
 շայն
 Վառնայի համար մի քան 10 սակիւ

ՇԱՐՇՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԴՏՄՐԴՎՈՒԻ ԶՈՐԵՔՇՍՔԹԻ ԵՒ ՇՄԱԹ ՕՐԵՆԸ

Նախակ եւ որակ դրկի
 հիւրագրութեան հա-
 յիւն

Редакция на вѣстникѣ
 „Шаржумъ“
 Варна

Redaction du journal
 „Charjoum“
 Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար
 մեկ
 (20 ՍԱՆԹԻՄ)
 Պուշկարիոյ համար
 մեկ
 (15 ՍԱՆԹԻՄ)

Գրութիւնք եւ չիւ սրուի

ՇՄԱԹ-ՈՒՄ Ի ԲԱՏՈՆԱՆՈՒՄԻ ԳՐՈՒՄԻՆ ԲԱՏՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏԻ Է ԿՍԵՆԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԶԱՐՇՈՒՄՆԵՐԸ

—(o)—

Մենք մատնանշեցինք վերա-
 կազմեալներէ բռնած վատ դիր-
 քը դէպի Սասնոյ շարժումները
 և Դաշնակցութիւնը. այսօր պար-
 տականութիւն ենք համարում
 մատնանշել հին Հնչակեանների
 հրատարակութիւն «Երիտասարդ
 Հայաստան» և Միհրան Տամատ-
 եանի բռնած լաւ գիրքը, ինչ
 որ և նրանց սրբազան պարտա-
 կանութիւնն է, որպէս զի հայ
 հասարակութիւնը բարձր է թէ
 ուրիշ քաղաքական բանակի կամ
 կուսակցութեան պատկանելի
 պատճառ չի կարող լինել ակն-
 յայտնի ճշմարտութիւնները ու-
 բանալ և մրտտել ամեն մի մա-
 թուր գործ հասարակական կեան-
 քի մէջ:

Ահա ինչպէս է վերջանում «Ե-
 րիտասարդ Հայաստան» թիւ
 16րդ, «Սասնուն» վերնագրով
 առաջնորդող յօդուածը:

«Այս րոպէներէ մէջ համակեր-
 պումը, լացը, կոծը, փոխա-
 դարձ մեղադրանք չէ՛ որ վտան-
 քի առաջը պէտք է առնի, այլ
 բաղուկը. ընդդիմադրութիւնը:
 Նախադրեալը մենք չենք,
 թուրքն է. իսկ նախադրեալին
 ընդդիմադրելու իրաւունքը հը-
 րամայական, անբռնաբարելի և
 նուիրական է:

«Եթէ հայ ժողովուրդը ստեղ-
 ձել, յառաջ է բերել իր ծոցից
 իրենց կոչման գիտակցութիւնը
 ունեցող քաղաքական կուսակցու-
 թիւներ. եթէ երբ և իցէ կու-
 սակցութիւնները պարտականու-
 թիւն ունին թեւ թեւ տուած մի
 գծով ընդհանուր թշնամու գէմ
 կանգնել, դա հիմա է. Այս ար-
 եան օրերին ամենայաւ կուսակ-
 ցականը նա է, որ միւս կուսակ-
 ցական եղբօրը Օգնութեան թռչի
 ու բոլորը միասին ձեռք ձեռքի
 տուած թշնամու շարքերի առաջը
 կարձանան և իրենց քաջու-
 թեամբ կը հեռացնեն այն մեծ

վտանգը որ կախուած է Սասունի
 և Մշոյ դաշտի գլխին. Այդ է
 րոպէի արդար պահանջը:
 Իսկ պ. Մ. Տամատեան, Ալէք-
 սանդրիայում կազմակերպւած
 բողոքի միջոցով մէջ, հետեւեալ
 պատասխանն է տալիս այն վայ-
 րահանգներին, որոնք Հունանի կու-
 տորածի, առթիւ Սասունի շարժում
 ներքէն արեւտական, անժամանակ
 են համարում և վերագրում գր-
 սից գնացած յեղափոխականնե-
 րին:

«Յեղափոխութիւնը անխուսա-
 փելի հետեւանքն է իրերի կա-
 ցութեան, անարգութեան, հալած-
 ւած, հարստահարութեան, կողոպ-
 տութեան, մերկ, անթիւ ծարաւ,
 կրօնքն ու պատիւը ամէն վայր-
 կեան բռնաբարութեան ենթա-
 կայ. կեանքի ապահովութեան
 և նոյն իսկ բողոքելու իրաւուն-
 քէն զուրկ, յուսահատ ժողովուր-
 դը ուրիշ միջոց չունի բայց մի-
 այն գիմել գերագոյն միջոցին,
 ընդվզումը...»

«Ինքուրեկ ու լուրջ պատճառներ
 կան յեղափոխութիւնը ստեղծող,
 ուրեմն սխալ է կարծել թէ զը-
 սէն եկող յեղափոխականներն են
 որ յառաջ կը բերեն արեւտա-
 կան գրգռութիւն. կընդվզեց-
 նեն ժողովուրդը, որն որ եթէ
 գրկարաց կընդունի գրսէն ե-
 կող յեղափոխականները, պատ-
 ճառը այն է որ խորապէս դի-
 տակից և համոզուած է թէ «յե-
 ղափոխութիւնն է միայն իր փր-
 կութեան միակ լաստափայլը»:
 Այս թուելով մտ ժամանակների
 յեղափոխական մեծ դէմքերին,
 հերոսներին, որոնք «ամենքն ալ
 Տորոնի և Սասունի զաւակներ է-
 ին, ոչ զրսէն եկողներ», շիտակ
 է. «ուրեմն յեղափոխականները
 կը գործեն երկրին մէջ և չեն
 կրնար չի գործել. իր ողբեր-
 գական գիմադրութեանն տաս-
 տարի վերջը Սասունը՝ Հայաս-
 տանի այդ հպարտ լեռնակոյտը
 անգամ մըն ալ կը բարձրացնէ
 իր գլուխը, ու կը պատրաստուի
 վերջին ահեղ յուսահատ գիմադ-
 րութեանը»:

Այս խօսքերից յետոյ տեսնա-
 բանք ժողովրդին հրաւիրում է
 «լրջօրէն խորհիւն» իր ունեցած
 ներքական պարտականութեանց
 վրայ:

Ուրախութեամբ արձանագրե-
 լով տարբեր յեղափոխական մար-
 նի պատկանող օրգաններից մէ-
 կի և Դաշնակցութեան չը պատ-
 կանող մի հին գործիչի անժըխ-
 տելի համոզումները և պահանջ-
 ները Սասնոյ և Մուշի դէպքերի
 վերաբերմամբ, աւելորդ չենք
 համարում աւելացնել, որ այս-
 տեսակ երեւոյթները աւելի լաւ
 և աւելի դրականօրէն կարող են
 կրքերը հանգստացնել, յեղա-
 փոխական գործիչներին աւելի
 տոկուն իրենց գործի մէջ, և հա-
 բերատար դարձնել դէպի տար-
 բեր բանակներին պատկանողնե-
 րը, քան թէ զանազան արեւտա-
 կան և կեղծիքով ոսկեզօծված
 ձեռնարկներ:

Այս տեսակ նրեւոյթները նա-
 եւ հայ ժողովրդին ցոյց կը տան
 թէ մեր կեանքի ճակատագրա-
 կան րոպէներում ազգի շահերը
 ըմբռնողները լուրջութեան չեն մատ-
 նըլի, կանեն ու կը խօսեն այն,
 ինչ որ պահանջում է ճշմար-
 տութիւնը, ինչ որ հրամայական
 են դարձնում կեանքի պահանջ-
 ները:

Այս երեւոյթները կը փոստեն
 նաեւ այն, որ չարամիտներից
 կազմված լէգէոնների շարադու-
 շակ վայրենները, զրախօսութիւն-
 ները և ստոյթիւնները լռեցնե-
 լու և ժողովրդին ուղիղ ճամբան
 ցոյց տալու համար բաւական են
 միայն մի երկու անկեղծ և ղէ-
 պի ժողովուրդը սրտացաւ ձայ-
 ներ, որոնք միայն պահանջում
 են կատարել ներքական պարտա-
 կանութիւնը դէպի հայրենիքը,
 դէպի կառոյ Սասունցին, որը ամ-
 բողջ հայ ժողովրդի բողոքի ու
 ընդդիմադրութեան մարմնա-
 ցումն է հանդիսանում այսօր,
 հէնց իրեն՝ Սուլթանի սուի-
 պումով:

ՎԱՐԴՕ

ՍՊԱՌՆԱՅՈՂ ՎՏԱՆԳԸ

—)o(—

Արիւնի հոտը Սասունէն կուգայ...
 Հարուածը Հայաստանի սրտին է որ
 կը պարաստուի իջեցնել թշնամին:
 Մեր տառապանքի աշխարհին մէկ
 անկեւին մէջ հայ ձեռքերու շնորհիւ
 վայելուած մէկ ժամուան ազատու-
 թիւնն իսկ անդին է և գերագոյն եր-
 ջանկութիւն:

Բայց առ ութ-տասը ամիս է ինչ,
 որ Սասունցին ազատ տէրն էր իր
 լեռներուն և ինքնիշխան կեցած է
 հոն, շնորհիւ Դաշնակցական ֆէսա-
 յիներու՝ որոնց շուրջը բոլորուած են
 ամ արի լեռնականները, ժողովուր-
 դէն է ազատաւորն ու դատախազը և
 հայ ֆէսային է Սասունի ազնուորա-
 կան բանակը:

Մե՛ծ, մե՛ծ օրեր հասցեղին հա-
 մար, որոնց նմանը քիչ անգամներ ու-
 նեցած են տառապող ու աղաւաղ ազ-
 գեր...:

Սասունցին երջանիկ էր, ազատ էր
 և գոհ իր վիճակէն, հոգ չէ թէ նիւ-
 թապէս ըլլար ան շատ նեղ դրութեան
 մէջ, հոգ չէ թէ իր լեռնային երկիրը
 չի կրնայ հայթայթել անոր ուստսի
 հարկ եղած պաշարը: Հոգ չէ ստանք:
 Ազատութեան մէջ վայելուած Սա-
 սունցիին կորեկն ու գետնախնձորը,
 կըկըլն ու կարագ մեղր ամէն բան
 էին իրեն համար:

Թշնամին կրնա՞ր հանդուրժել ամ
 դրութեան:

Ան զգաց որ Ռուս-ձարոնական պա-
 տերազմի վերջալուսին հայկական-այա-
 թիւն մ'ը կրնար իր նպաստաւոր կող-
 մերը ունենալ հայերուն և յարմար
 առիթ սեպեց հիմակուրէն ինքզնիւ ա-
 մէն բան երբ ամբողջ աշխարհի ուշա-
 դրութիւնը կ'լանուած է Ռուս-ձարո-
 նական ինքրով:

Վաղուան ապտամբ Սասունն ու
 Հայաստանը այսօր ստիպուած ե ինկ-
 նապաշտսյանութեան անհրաժեշտ կոխի
 մղել:

Տեսնենք եւրոպան թշնամիին ձեռ-
 քերը ազատ պիտի թողո՞ւ, անոր մու-
 րատը փորը չի՞ պիտի մնայ:

Ինչ որ ալ ըլլայ վաղուան օրը,
 դրութիւնը ներկայիս մէջ, Սասունի
 և Հայաստանի մասին, քրիտիկական է:

Սասունէն և Հայաստանէն հանող
 լուրերը սիրտ ծակող են: Հայ ժողո-
 վուրդին տառապանքը իր գագաթնա-
 կէտին հասած է:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան զԱրեւել-
 եան իրերուն հրատարակած նամակ-
 ները կարդալով — որոնք հրատարակ-
 ուեցան Շարժում-ի մէջ — կարելի է

երևակայել Սասունը և չընկալանքու գրու թիւնը իր բովանդակ անասնելու թեւածը :

«Սասունը անա բունկեցաւ և հրդեհը կը ճարակի . գուցէ այս ըլլայ մեր վերջին նամակը ...»

Այսպէս կըսուի նամակագիրը — գործիչը և համառօտը կը նկարագրէ գրու թիւնն ծանրութիւնը և կը վերջացնէ հեռանկալ խօսքերով —

«Շատ ճշգրիտ, շատ պոռացիք, մեր անհրաժեշտ կարիքներու մասին կրկնեցիք ու կրկնեցիք, բայց միշտ մնաց լծայն բարբառոյ անպատիւ : Ձիւնը շատ, բուք-բորանը խիստ, ժողովուրդը մերկ ու լոպիկ, կոխն անհասար... վաղը ի՞նչ պիտի լինի և կամ ի՞նչ գոյն պիտի ստանայ ընդհանուր վիճակը, չգիտեմք, ձեզ կը թողուք երեւակայելու :

Իրօջակի Մուշ-Սասունէն եկած թղթակցութեան մէջ ի միջի այլոց կան հետեւեալ խօսքերը —

«Ա՛խ երանի թէ մեր ժողովուրդը լաւ զինուած ըլլար, նա կրնար իր նպատակին ծառայել... բոլոր ժողովուրդ մա՛խ զէ՛նք, վա՛խ զէ՛նք» կը գոռայ :

Այո՛, շատ ճշաց, շատ պոռաց երկրի կռուողը, շատ պոռաց, շատ կրկնեց արտասահմանի յեղափոխական անկեղծ մամուլը, բայց լսողները մընացին խոյ, սրտերը մնացին քար ...

Ձի գուրգուրացինք Սասունի վերայ, Հայաստանի սրտին վրայ, չի գուրգուրացինք մեր կռուողներուն վերայ, Յեղափոխական կազմակերպութիւնը — Դաշնակցութիւնը — Երաւայն՝ ինչ որ տուաւ իրեն ժողովուրդի զգացող մասը, երբ անդին հայ տառապանքը կը շահագործէին ու կը շահագործեն դեռ ուրիշներ քրեանց կողորդին համար :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

Գոնէ հիմայ գուրգուրանք. Հիմայ օգնենք :

ցանէ Օթէլլօի սրտին մէջ . որ կը հաւատայ վերջապէս Տէգտէմօնաի շքնացումին և կը պահանջէ որ ապացուցուի : Այս տեսարանը ամենէն ուժեղն է ու անմասն, Օթէլլօ կատրած կը յարձակի Նակօի վրայ, կը բռնէ զայն ու սվա՛տ, կը գոչէ, անարգեցիր զիս . պէտք է ապացուցանես ըսածդ : Եակօ ամենաճարակի հրէշ մըն է, ու պարագաները այնպէս մը կը սարքէ, որ Տէգտէմօնան ստախօս կարծեցնել տայ : Ու անա տեղի կուենայ թաշկինակին հոյակապ տեսարանը : Նախանձը ծայրայեղ անեցում մը կըստանայ, սպանութեան մոլուցքը իր հրավառ երեւակայութիւնը կարիւնէ յանկարծ, ա՛լ վրէժը անխուսափելի է, Տէգտէմօնայ ի մտքը վճռուած : Տէգտէմօնայ վերադարձին իր պաշտօնին մէջ հաւատարմէ . անաւոր է այս տեսարանը ուր երկու սիրահարներ, մին նախանձայեց, միւր կայեկից՝ չեն հասկնար զիրար . որքան մին կը հանդարտի, մէւրը այնքան կը զայրանայ, կը կատարի ու կըսկտի կոշտ, անվայել նախատինքներ ընել, հեզունել ու խնդալ : Լուսովիքոյի այցելութիւնը ա՛լ աւելի կը կատարեցնէ Օթէլլօն, որ կը հրամայէ Տէգտէմօնային իր սենեակը քաշուիլ ու իրեն սպասել :

Տէգտէմօնա կը սիրէ միշտ Օթէլլօն ու երբէք չի զայրանար անոր դէմ . ամէն նախատինք համբերութեամբ կը տանի . Ե՛քսթրի այս երկու արարածները քով քովի գրած է, ցուցնելու համար կիրքերու հակադրութիւնը . Տէգտէմօնան շատ փափուկ, հրեշտակային էակ մը, եւ անոր դէմ՝ նախանձով լեցուած, կատարի, ափրիկեան վայրենի զգացումներով ու կիրքերով զեզուն Օթէլլօն :

Անբխտ Տէգտէմօնան անա սենեակին մէջ կը հանուի, ու այդ միջոցին մահուան երգը կերգէ . ուսեներին երգը : Օթէլլօ նոյն գիշեր պիտի սպաննէ զայն : Դժբախտ Մուշ-Իրտանացին, մի՛ արգահատիք վրան. խանդավառ մըն է սյն, խառնած մը, որ պզտիկ նենգութիւնները չըմբռնի :

Գիշեր է. սարսուռն մթնօթեան մէջ ծանր շնչառութեան մը հետզհետէ մտենալը կը լսուի, զգոյշ բայց վճռական քայլերու տխուր խնդրանքին հետ, մութ սենեակին խորը, Լանդուրի մէջ գիշակերի բնազդները գերակշռում էին անողջ դատողութեան . նա սպանում էր ոսկի հակիթ անող հաւին : Նա էլ վայրկեանով էր աչքում, ինչպէս սովորեց Բոյազիրը . նա միայն ուզում էր հարստանալ, փրցնել շուտով, եւ ուրիշ բանի մասին չէր մտածում : Նա սամօեղներին այդ ցեղին ատում էր հէնց նրա հիւսիսը կըստանալով : Եթէ այդ մարդիկ փորձէին իր դէմ մաքառել իրենց իրաւունքները պաշտպանելու համար, զուր նշանակված պարտքերի դէմ բողոքել, թերեւս Լանդուրը մտած էր իր արածներին մասին, կըտէր իր խղճի կշիռով, ու աւելի արդարադատ լինէր դէպի ներանց : Բայց այժմ նրան վրդովեցնում էր այն անասնաբան հիւսիսը, որով սամօեղները ենթարկվում էին իրենց վրէժի գրգռած լինի :

Լանդուրը տարիներ անցնելու հետ աւելի խստանում էր եւ էլ գուրգուրանքի գէպի իրեն գերին գարձա՞ծ

անկողին վրայ փռուած է Տէգտէմօնան, անմեղ, հրեշտակային զոհի մը մեղամաղձոտ անյուսուցիչ կուրուագծուի դէմքին վրայ : Իսկոյն երկու սիրահարներ դէմ դէմ պիտի գան, իրարու խօսքեր պիտի ուղղեն, առանց զիրար հասկնալու, եւ սկըր ամենէն զժբախտը պիտի ընէ զանոնք, մինչդեռ ամենէն երջանիկն ըլլալու էին : Օթէլլօ կարթնցնէ իր գոնը, կը հրամայէ որ վերջին աղօթքը ընէ, եւ ապա կըսպաննէ զայն :

Այս տեսարանը Ե՛քսթրի այնքան ուժեղ ցուցադրած է, որքան մարդկային հանճարին տրուած է յղանալու համար : Գրիչը անկարող է զայն պատկերացնել առանց բեմին օգնութեան :

Պալատականները կուզան, կը տեսնեն ոճիրը, եւ Օթէլլօ, վերջին պահուն իր ոճիրին անհղութեան վերահասու, շուրջ լարուած բոլոր կնիք-րիկները հասկնալով, անոնքի, գրեթէ յիմարացած՝ կըսպաննէ Եակօն ու ինքզինքը եւ խաղը կատարուի :

Այս է Օթէլլօն իր կարեւոր գծերուն մէջ, Չայն հասկնալու համար պէտք է ճանչնալ Ե՛քսթրի, ուսուցիչները մարդկային հոգեբանութիւնը, իսկ ներկայացնելու համար պէտք է պատիլ Իտալիան, Մաքսիսականներու երկիրը, պէտք է ժՁ դարը իր բոլոր բարքերով ու արտադրութիւններով ուսուցիչները ըլլալ : Առանց անոր Օթէլլօն կըլլայ ինչ որ են ամենօրեայ սիրային խենդուկ խաղերը :

Օթէլլօ, Եակօ, Տէգտէմօնա երեք անմահ տիպարներ են . Օթէլլօ՝ մարդկային կիրքերու ամենէն զօրաւորին, նախանձին մահաբեր կատարութիւնն է . Եակօ՝ ի՞՞՞՞ իտալական կոթիւնը որ իր զոհին կը փաթեթուի ու անոր սրտին մէջ կը թափէ իր թոյնը, իսկ Տէգտէմօնա՝ կուսակաւ անմեղութիւնը, կըբոտ բուսուցութեան մը կատարի բաղխումին մէջ ջախջախուած :

Երեքն ալ անմեղանալի բարձրութեան վրայ կանգնած ամբողջութիւններ են, որոնց մտենալու համար դերասանը պարտաւոր է տարիներով թափառիլ ոտքերնու՛ն տակ, զիտել ու զիտել, առանձնանալ, խուկալ անոնց վրայ, ու երկար տքնութիւններէ, անվերջ փորձերէ ետքը միայն հազիւ համարձակիլ բեմին վերջ :

Տողովուրդը : Անպայման անպատիւ մնալը Լանդուրին ինքնավստահ էր դարձնում խստասրտութեան մէջ :

—Տէր, ստեց Բոյազիրը . քոտորդ վէտը օղի էլ տուր :

—Տես, հին պարագա էլ կը գրեմ : —Այո, այո, գրէ, վրա բերեց Սամօեղը իր ոսկրոտ լայն դէմքով պատրաստակամութիւն յայտնելով վճարել ամենը, ինչ որ էլ Լանդուրը զգրէր :

Կարծե՞ս թէ յախտնակաւ պարտականի դիրքով կարմիր տետրակի մէջ մտնելը անհուն ուրախութիւն էր պատճառում իրան :

—Գրէ, գրէ, բոլորովին անուշացած կրկնեց Բոյազիրը, իր եղբորու ի մորթից չապկի տակից հանելով պարտախոլովը խնդրեց նշանակել հինգ շիշ օղի :

Լանդուրը գրեց տասը եւ ստեց հինգ շիշ :

Հրեւ անքով լի Բոյազիրը ողջունեց

րայ վերաբարտարելու : Արդ՝ Պապանեանի համեստ խուսճը չէ որ կրնայ այս պայմանները լրացնել . ուստի՝ հարկ է բուլ-իբուլ Օթէլլօ չենք պահանջեր երբեք : Ծ :

ՀԵՐՊԱՐՏ

(Մանկավարժական) (Շար. 602րդ թիւին)

Ա.

Հեղինակութիւնը և սիրո անուանեցիկը երեխային մէջ կանոնիկն հնազանդութեան զգացումները արթնցնելու և ապագային դպրոցին մէջ կատարութիւնը զիւրացնելու համար լաւագոյն միջոցներ :

Այստեղ մեծ դեր կը խաղէ խաղան ծնողները, որովհետեւ անոնք իրենց երեխային վրայ ունին բնութեան զրուած իրաւունքներ : Բուն դաստիարակութիւնը և մտքերու մշակումը արթնցնելու մարդկային հոգեբանութիւնը իր ամէն կողմերով ուսուցիչներու և զոյն հասկնալով ըմբռնելու համար, եւ ատենք են մանկավարժները : Մանկավարժը սակայն միմեկ ձգելու չի իր դժուարին գործին մէջ, ծնողները անոր պէտք է հանդիսանան թեւ թիկունք իր մեծ և պատասխանատու պարտականութիւնը կատարելու համար, Բնականաբար կրթութիւնը և դաստիարակութիւնը դասարկ խօսքեր չեն ընդհակառակը անոնք կը կազմեն դպրոցին հիմնաքարերէն մին :

Կատարութեան առաջին պայմանն է երախտներուն գրադիմումը մը օտը : Այդ զբաղմունքը կը զրուի առանց մտաւոր յառաջդիմութիւնը ի նկատի առնելու : Պարագ մասնակը պէտք է ունէ կերպով լ զնել գոնէ խանգարման և անկարգապահութեան առջեւը անհղու համար : Բայց այստեղ նկատի կուգայ կարեւոր կէտ մը, այն է, գոհացում տալ երախտներու մարմնական շարժման պահանջին, առանց որոյ երախտներու վրայ կուգայ բնական անհանգստութիւն մը : Մըտականապէս նստելու դատապարտել զնստակար է և կապտամրեցնէ շատ երախտներ, որոնց մէջ մարմնական

Լանդուրին, գնածնիւր տեղաւորեց կաշէ պարկի մէջ, նե՛սե, տափակ սահնակի վրա ու սլացաւ մեծուցութեան քնի մէջ թաղված գիւղի միջով :

Բ.

Երբ Բոյազիրը դուրս հիւս գիւղից, նրա սիրտը բացվեց . կարծես բոլորովին ուրիշ մարդ դարձաւ . նրա վարանոտ, մեղմացած դէմքը, որ պատրաստակաւ անութիւն էր յայտնում հնազանդել Լանդուրին եւ վրճարել, անվերջ վճարել, խաղաղ ինքնավստահութեան արտայայտութիւն ստացաւ . նրա կոր, կարծես հարած սպասող մարմինը շուտ կը վից . աչքերը փայլեցին համարձակութեան կրակով : Տուրքայում, լուր ու ձիւնախաղ համայնութեան մէջ թաղված, նա կենդանացաւ ինչպէս ջուրը նետված ձուկը : Իբեղումներ քայլում էր անվստահ, վարանելով : Կարծես վախալով որ պատահող բո՞

ՎՐԱԿՈՏ ԶՈՒՐԸ

(Սիրիի կնակի ից) (Թարգ. ռուսերենից)

Ա. (Շար. մախոյ թիւին)

Այս բոլորը շատ լաւ գիտէ Լանդուրը . նա այս նոր պահանջները սամօեղներին պատասխանել է . նրանց գերութեան մէջ պահելու համար, Ինքը եւ իր զաւակները սամօեղներին իրենց ճանկերից բաց չեն թողնի, մինչեւ որ ջնջվեն . հալվեն, ու յորանց ընդարձակ հողերը բոլորովին ամայանան :

Երբ Լանդուրը երեխայ էր, սամօեղները շատ աւելի էին քան այսօր . նրանք հատան, հալվեցին իր աչքի առջեւ, ինչպէս հալվում է միւնը աբեւի ճառագայթների տակ : Բայց

Լանդուրի մէջ գիշակերի բնազդները գերակշռում էին անողջ դատողութեան . նա սպանում էր ոսկի հակիթ անող հաւին : Նա էլ վայրկեանով էր աչքում, ինչպէս սովորեց Բոյազիրը . նա միայն ուզում էր հարստանալ, փրցնել շուտով, եւ ուրիշ բանի մասին չէր մտածում : Նա սամօեղներին այդ ցեղին ատում էր հէնց նրա հիւսիսը կըստանալով : Եթէ այդ մարդիկ փորձէին իր դէմ մաքառել իրենց իրաւունքները պաշտպանելու համար, զուր նշանակված պարտքերի դէմ բողոքել, թերեւս Լանդուրը մտած էր իր արածներին մասին, կըտէր իր խղճի կշիռով, ու աւելի արդարադատ լինէր դէպի ներանց : Բայց այժմ նրան վրդովեցնում էր այն անասնաբան հիւսիսը, որով սամօեղները ենթարկվում էին իրենց վրէժի գրգռած լինի :

Լանդուրը տարիներ անցնելու հետ աւելի խստանում էր եւ էլ գուրգուրանքի գէպի իրեն գերին գարձա՞ծ

Տողովուրդը : Անպայման անպատիւ մնալը Լանդուրին ինքնավստահ էր դարձնում խստասրտութեան մէջ :

—Տէր, ստեց Բոյազիրը . քոտորդ վէտը օղի էլ տուր :

—Տես, հին պարագա էլ կը գրեմ : —Այո, այո, գրէ, վրա բերեց Սամօեղը իր ոսկրոտ լայն դէմքով պատրաստակամութիւն յայտնելով վճարել ամենը, ինչ որ էլ Լանդուրը զգրէր :

Կարծե՞ս թէ յախտնակաւ պարտականի դիրքով կարմիր տետրակի մէջ մտնելը անհուն ուրախութիւն էր պատճառում իրան :

—Գրէ, գրէ, բոլորովին անուշացած կրկնեց Բոյազիրը, իր եղբորու ի մորթից չապկի տակից հանելով պարտախոլովը խնդրեց նշանակել հինգ շիշ օղի :

Լանդուրը գրեց տասը եւ ստեց հինգ շիշ :

Հրեւ անքով լի Բոյազիրը ողջունեց

յարժուածը բնական պահանջ մըն է : Ինքնուրույն գրադուրններ երեք- յանկարը աւելի սիրով կը կատարեն և այդ տեղ իրենց պէտք է տալ ամէն ազատութիւն . բայց երախաները տեւողական չեն կարող ըլլալ իրենց ընտրած խաղերուն և զբաղմունքներուն մէջ, ուստի հոս նորէն անհրաժեշտ է, որ չափահաս մէկը առաջնորդէ զիրենք և ուղղութիւն տայ անոնց ըզբաղմանը : Ուրիմն երեխաներու ըզբաղման կը միանայ և նսկողութիւնը, որը անհրաժեշտ է դիւցիւպիւն և կարգ պահելու համար :

Գիտցիւպիւն ու կարգ պահութիւն զպրոցին մէջ կարեւոր ֆակտորներ են և կը կազմեն անոր փայլը :

Երբ ամէն միջոց ի գործ դրուի և անօգուտ մնայ, այն ատեն երախաներու կառավարութեան մէջ կուգայ մարմնական պատիժ՝ այսինքն ծեծը, որը զպրոցէն բոլորովին վանել զրեթէ անկարելի է : Բայց ծեծը այժման նազուղիւյ յառաջ գալու է, որ աւելի անոր անուշը իմացողը հեռուէն վախնայ, քան թէ իրաւամբ գործադրուի : ()

Տղոց չի միասեր, երբ անոնք վերջը յիշեն թէ ժամանակաւ իրիւ երախայ ծեծ կերած են :

Բայց ծեծը կը միասեր երբ ան վերադարձ աշակերտին արժանապատութիւնը :

Ան այդ աստիճանին երբէք հասնելու չէ : Ի՞նչը աւելի միասակար է և ապականարար, երբ ան գործադրուի ծեծին վարժուած և անոր հանդէպ ազգայ դարձած աշակերտներու վրայ : Այդ կըստանան ենթակային մէջ ամէն զգացում և կը ըթացնէ զայն :

Ուրիշ բան է քանի մը ժամ ուշ

() Երբ զայն մանկավարժութեան մէջ ծեծը դարձած է վիճարանութեան առարկայ թէ մամուլի և թէ մասնագիտական գրութեանց մէջ : Մանկավարժներու մեծ մասը կընդունի զայն ուղղութեան բերելու իբրև վերջին միջոց, բայց կարտունէ զայն միայն առողջապահութեան թոյլ տուած սահմաններուն մէջ : Օրինակի համար արգիլուած է զգլուտն, ակտիւներուն, կուրծքին, կողքին եւ այլն : Սրտունուած է քանակով միայն ափին մէջ զարնել, այն ալ ի հարկէ իբրև վերջին միջոց, կարելի եղածին չափ քիչ պատահելու պայմանաւ :

Ծ. Յ.

արձակել և այսպէս քիչ ատենով երեխան անօթի ձգել : Այս պարագային չի կատարուիր ըմբոստացնող ու է գործողութիւն :

Ազատ ժամերէ զրկել սովորական պատիժ մըն է, որ պէտք է գործադրել եզած յանցանքին սրակին ու չափին հետ զայն համեմատութեան դնելով : Այստեղ ալ զգուշանալու է ամէն չափազանցութենէ :

Գործէն արտաքսման պէս ծանր պատիժներ գործադրուելու են ծայրահեղ պարագաներու մէջ և բարոյական աննորթի յանցանքներու համար միայն, զոր օրինակ յամառ անհնազանդութեան, գողութեան եւ այլն : Յայտնի է, թէ ուսուցչին ներկայութիւնը և սերը երախաներու կառավարութեան արեւելի հաստատուն հողի վրայ կը գնեն, քան միւս բոլոր խիստ միջոցները : Բայց հեղինակութիւն ունենալ ամէն մարդու տրուած բան չէ Հոգեկան, մտաւոր և մարմնական առաւելութիւններու հետ կապուած է հրամայողին հեղինակութիւնը :

Աշակերտին սէրը շուտով կարելի է շահիլ մեղմ վարմունքով, բայց սէրը կը կորսնցնէ իր նշանակութիւնը երբ ան զատնայ լոկ հանդակատարութիւն մը, ընդհակառակը անխնայ խստութիւն կը պահանջուի սիրող ուսուցչի մը, որով միայն նա կարող պիտի ըլլայ զգալու ամէն խանգարում և անկարգութիւն :

Կարգապահութիւնը պէտք է կանուխէն երեխաներու մէջ սովորութիւն դարձնել, որպէս ետք անոնք կը հետեւին առանց դժուարութեան : Երեխաները քանի մեծնան, այնքան դժուար կըլլայ զանոնք ուղղութեան բերել :

Գիտցիւպիւն և կարգապահութիւն պէտք է կազմեն զպրոցի մը շնորհքը ու փայլը : Անա՛ երախաներու կառավարութեան համար Հէրպարտի վերջին խօսքը :

Մարգարէտնի (Շարունակելի)

ՄՏԱՌՈՒՄՆԵՐ

«Քահանայութիւնը իբր ապուրուստի միջոց» : Պուկարական քաղաքներէն մէկ-երկուքը՝ Երկար ժամանակներէ ի վեր մշտական հաստատուն, քահանայէ

զուրկ ըլլալով, տարուան մէջ քահանայի մը քահանայ փոխելու տխուր հարկին տակ գտնուի կատարուին : Աստուած իմ, ո՞րպիսի նմայններ ըսես չեն այցելել այդ տեղերը : Իսկ քահանայական թիկնածուները տասնեակներով կան :

Որչափ ալ մենք բողոքենք ոտի-րացու ազգ՝ յորջորջուելուս դէմ, անուշոք իրականութիւնը՝ հակառակն է մեր բողոքին : Այո՛ թէ և բողոքատմամբ հին կեանքերնուս, ըստ բաւականի այդ արատը մեր վրայէն մաքրուելու վրայ է, բայց և այնպէս կատարելապէս նոյն ախտէն բուժուելու համար, գտնելու ենք միջոցներ, ու այդ միջոցը ըստ իս նորէն միեւնոյն հիւանդութեան մէջ փնտռելու ենք : Մենք իբր յրիստոնեայ ժողովուրդ ինչ ալ ըլլայ, պէտք ունինք քահանային, ուստի այդ պաշտօնը յանձնենք այնպիսիներէ : որոնք քիչ թէ շատ արժանիք ունին : Եթէ չկարենանք զեւոնդներ կամ գաղափարական քահանաներ ունենալ, դէժ չունենանք հացի համար ամէն ըստօրնութիւն յանձն առնող ճիւղաւորներու : Ինչ ալ ըլլայ մեր ժողովուրդը դեռ անոնց ազդեցութեանը ենթարկուած է :

Վերը սկնարկած քաղաքներէս մէկը այցելած ատենս տեղեկացայ որ տեղւոյն քահանայութեան քուստիտատներէն մէկը, որն որ ոչ տարիքը, ոչ վիճակը և ոչ ալ իր ճ.ճ. տարուայ դէժ այս երկիրներու մէջ անցուցած կեանքը երաշխիք մը չեն ընծայեր իր այդ ձգտումին : Արդ կը հարցընեն՝ պէ՞տք է մէկ մարդու մը ապագայ ապրուստը երաշխաւորելու համար, զո՞հել ժողովուրդի մը շահերը : Վասն զի պաշտօնի մը, անարժան անձի մը յանձնը : Ի՞նչ և զայն վտանգի մատնելը սեղ է : Սիրելի ընթերցող, երեւակայէ այնպիսի մէկը, որ առանց իր ապագան ապահոված

ըլլալու, ամուսնանալու անտանձ տենջէ մը մղեալ, փնտռուի թի ելնէ, ու իր գէմ ելնող օրիորդները երբ ուզեն հասկնալ իրենց ապագայ ամուսնու ձեռնարկելիք գործին ծրագիրը, հետեւաբար զիրենք կարենալ ապրեցնելու ապահովութեան վստահութիւնը, ու այդ միեւնոյն անձը իր ամուսնութեան գործերու հետ զուգընթացաբար ըսկսի ստորագրութիւն հաւաքել որչափ կարելի է շուտ քահանայ գառնալու համար, ու այդ հանրագրութիւնը, իր ապագայ բարեկեցիկ կեանքին իբր գրաւական ցոյց տայ ու անոնք ալ ընդունին զայն իբր փաստ : հաւատացէք շատ արգահատելի ժողովուրդ ենք :

Ձեր կատկածուի, մրցակից մը ըլլալուս համար, վասն զի այդ բանը ինձի համար անկարելի ըլլալը զիս ճանչցողներ գիտեն : Սակայն ինք իբր հայու զուակ և մանաւանդ այդ պաշտօնին հետամտող, ի՞նչ պիտի ըսէ այն կանոններուն դէմ որ իբր օրենք զծուած է եկեղեցական հարց կողմէն : Մարդ մը որ տակաւին իր օրինական տարիքը չէ թեւակոխած, մէկ-երկու զուակներու հայր չէ եղած, ի՞նչպէս կրնայ արժանիք ունենալ քահանայանալու : Ես նպատակ չունիմ անհատի կիտեանքով զբաղելու, բայց երբ դարձեալ հետամտի այն ատեն, հարկ պիտի ըլլայ զինքը տարալուծելով հասկնալու թէ ո՞ր աստիճան արժանիք ունի էր հետամտած պաշտօնին :

Իսկ իր ձեռքի հանրագրութիւնը ստորագրող ու վերջէն ալ իրենց ստորագրութիւնը ետ առնող պատուարժան ազգայինները, յանուն ազգային շահերու պէտք է գիտնան որ անգիտակցաբար և կամ նկատումներէ առաջնորդուելով եղած ընտրութիւնները միւնչեւ հիմայ միասակար ու շատ վշտանալիտը եղան, այդ պաշտօնին

ատու եւ կիրն : Ես յի էր եւ վրշտանում էր որ մանչ ծնելուց յետոյ օղի չը պէտք է ունենայ հիւրերին պատասխարելու :

—Բոյազիր, ասաց կիրն մի անգամ, պէտք է մի տէր գտնել եւ ապրել այնպէս, ինչպէս ապրում են կարգին մարդիկ : Եւ անա ինքը տէր գտաւ եւ իր հետ տանում է պարտաթուղթը : Այդ թուղթը իր բարեկամներին ցոյց կը տայ, որ նրանք էլ գիտնան թէ Բոյազիրը նմանում է ամենքին... Այդ շոյում էր նրա ինքնասիրութիւնը, բայց դրա փոխարէն որչափ աւելորդ ջանքեր պէտք էին Լանդուրին վճարել կարենալու համար :

Այդ խորհրդածութեան վրա Բոյազիրը տխրեց, ու պէտք զգաց իր վիշտը դուրս թափել հայրենի երգի ձայներով, եւ ցրվել սասնակի ուժգին սլացքով : Բոյազիրը սուրբ եղջերուներին եւ նրանք սլացան ձիւնապատ հարթութեան վրայով : (Շարունակելի)

լուսու մարդիկ զինքը պէտք է հայրենի, պարտաւեն ու վճարել պահանջին : Եւ ինքը քննանքով պէտք է նայել նրանց աչքերի մէջ կարծես ասել ուղեղով :

—Եւ քեզ, տէր, յաւիտեան պէտք է վճարեմ :

Բայց ինչի համար վճարել, ինքն էլ չը գիտէր, միայն տեսնում էր որ բոլոր սամոնդներն էլ ամբողջ կեանքում վճարում են : Վճարում են պետութեան, վճարում են վաճառականներին, վճարում են հացի պահեստի վերակացուին, որը շատ անգամ հասցի փոխադէն նրանց հիւրասիրում էր բուռնքներով : Ես հաշտել էր այն գրութեան հետ, որ բոլոր սամոնդները ուսանելին հանդիպում են միայն վաճառու համար եւ այդ պատճառով էլ գիւղում իրան զգում էր ճշված, ճշմարիտ : Ուրիշ ինչի որ տունդրայում, այնտեղ նա իր տարբի մէջ էր : տունդրայում նա ինքն ինքը ստորակ չէր զգում, այլ թշ-

խող : Ամբողջ ամայի, անսահման տարածութիւնը փուռ՝ իր աչքերի առջեւ իրեն է պատկանում : Կուզէ դէպի աջ կերթայ, կուզէ դէպի ձախ, ոչ ոք, ինչպէս գիւղում է, չի ասի նրան, «ինչի՞ եւ ո՞ւր ես գնում» :

Ձկները գտնուում, շնիկները ձիւնաթմբերում, թռչունները մացառներում, մամուռները բլրների վրա, երկաղցեղներ խորտորտներում, այդ ամենը ազատ, առանց տիրոջ, առանց ու է սուրբի պատկանում են բոլոր սամոնդներին, ինչպէս եւ իրեն : Այդ ամենը ինքը կարող է ազատօրէն վերցնել, միայն թէ ժամանակ եւ ուժ ունենար : Ո՛հ, շատ բարիքներ կարելի էր ճարել տունդրայում, եթէ Բոյազիրը ազան լինէր : Բայց նա աղան չէ եւ աւելի սիրում է հիւանդ գետերով որոնք հարած արծաթի տեղք ունեն, լճերով որոնք լուսավառում են վերջալոյսի շողերով, քան թէ նրանց վրա թափառել եւ թռչուններ ու ձկներ որ-

սալ : Բոյազիրը ձեռք է բերում այն չափ, որչափ իրեն պէտք է ապրելու համար : Ծշմարիտ է ազան չը լինելու պատճառով յաճախ քաղցած է միացել, բայց երկար անօթութիւնից յետոյ կերակուրը աւելի համով եւ լաւ է թվացել քան թէ երկարատեւ կուշտ լինելու միջոցին : Այժմ նա մտաբերեց որ ցուցակագրվեց Լանդուրի կարմիր տետրակում, եւ այսօր հետեւ ոչ միայն իրեն, այլեւ Լանդուրի համար պէտք է արդիւնաբերէ : Ի՞նչպէս եղաւ որ ինքնաբերաբար մտաւ այն տետրակի մէջ : Լանդուրը նրան չը փնտռեց, այլ ինքը Լանդուրին ինքը նկատեց որ բոլոր սամոնդներն էլ այդ մարդի բռան մէջ են պտնվում, միայն ինքը, Բոյազիրը նրանց պէս չէր : Ամէնքը Լանդուրից օղի էին վերցնում, հիւրերին պատուաւիրում, միայն Բոյազիրը չէր կարողանում օղի ճարել : Եւ ուզեց նմանիլ ամէնքին, օղի ունենալ, եւ տէր ունենալ : Նոյն էր

կոչուող անձը, իրենց ճակատագրին վրայ քիչ շատ դեր խաղալու սահմանուած պիտի ըլլայ, վասն զի թէ ազգային առօրեայ կեանքի, թէ պարոցական գործերու մէջ իր որոշ դերը պիտի ունենայ, հետեւաբար ճշմարիտ հաշիւները մէկ կողմ դրած, լայնօրէն խորհելով գործենք, եթէ չենք ուզեր ապագայ սերունդի արգար անէծքին արժանանայ: Օտար գողթավայրերու մէջ այնպիսի մարդոց յանձնենք այդ պաշտօնը որ որչափ մնան իրենց պաշտօնին մէջ, ազգային աւանդութիւնները ու զգացումները վառ պահեն իրենց սպարած շըրջանակին մէջ, մէկ խօսքով իրենց պաշտօնին մարդը ըլլան:

Նժդհ

1904 Ապրիլ 47 Բիսեմի

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆրիլի 49 Ապրիլ

Երեկ իրիկուն երգեցիկ-թատրոնումը ներկայացուց «Ռուզան» ինպատ իրեն և Գր. եղբայրութեան:

Սրահը լեցուած էր, թէև կարծէր որ երկու ընկերութիւններու օգտին սարգուած ներկայացումը աւելի լաւ քաջալերուեր և հասութեամբ ըլլար:

Խաղին ընդհանուր տպաւորութիւնը լաւ էր հասարակութեան վրայ: Ինքնին ճոխ և գեղեցիկ զարդարանքը, հազուատներու մաքրութիւնն ու փայլունութիւնը և պիեսին լարող հանպամանքը ամենքը մեկանց նպատեցին ատ տպաւորութեան: Դերակատարներէն շատերը բաւական յաջողեցան, մասնաւորապէս երեքը շորս հատը:

Մէկ-երկու դերակատարներու մէջ նկատելի էր եղանակ, իբր թէ պատմական ներկայացումը ըլլալով անպատճառ եղանակ պէտք ըլլար, ինչպէս կընէին մեր հին դերասանները: Մէկ-երկու գերակատարներ ալ պզտիկ շուտուամենք ունեցան:

Նկատելի կէտ մը, որ կարծէ վեր հանել: Երգեցիկ-թատրոնումը պատմական և նոր կեանքի ներկայացումները հակառակ աս վերջիններուն պարզ և անփայլ հին զգեստներուն: Իրարու հետ բաղադրուող կը տեսնենք որ ան ա՛լ աւելի կը յաջողի նոր կեանքին մէջ:

Աս վերջինները իրենց բնական և սրտի մօտիկ հանգամանքովը առնելով աւելի հեշտ է ներկայացնել, մանաւանդ որ մեր հասարակութեան կարեւոր մէկ մասը նոր կեանքէն է որ աւելի կախորժի: Ասի ուրախ առիթ է և նպատակայարմար:

Թղթակից

ՀԱՅ ԱՊՍՏՈՒՄԱՎԱԿԱՆ ՇՍՐԺՈՒՄՆԵՐ

4. Պոլսէն «Յայթ»-ին կը հեռագրուի:

«Պիթիլիսի եպիսկոպոսը, Մուշի առաջնորդը Գէէլ վրդ. Պիթիլիսի վալին և քանի մը հայ երեւելիներ Սասուն գացած են, այնտեղ յեղափոխականները սեանելու և անոնց խորհուրդ տալու, թէ ամէն ընդդիմութենէ հրաժարին, որովհետեւ Սուլթանը խոտացած է զիրենք ազատ թողուլ, եթէ իրենք անձնատուր ըլլան»:

ԱՄՏԱՔԻՆ ԼՈՒՒՄԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Աթինայէն վիէնա կը հեռագրեն թէ Ջիւրուիայէն եկած տեղեկութիւններու համաձայն նահանգապետը մտադիր է հարցաքննիչ դատաւորի մետ կանչել յունաց հիւպատոսարանի պաշտօնեաները որոնք մեղաւոր կը համարուին հիւպատոսի քարտուղարի հետ պատահած միջադէպին մէջ:

«Պոլսէն» ՅԵԻ. Յայթ թերթին կը հեռագրեն որ Բ. Դուռը կը մերժէ յոյն կառավարութեան բաւարարութիւն տալ Ջիւրուիոյ միջադէպին առթիւ, մերժեր է նաեւ հեռացնել վալի Գեամիլի փաշան, ինչպէս և խնդիրը իրաւարար ատեանի մը յանձնելը:

Յունական թերթերը կը գրեն որ եթէ Թուրքիա իրաւարարութիւն չի տայ, Յունաստան իր դեսպանը ետ պիտի կանչէ:

Բիտոլիայէն կը հաղորդեն որ Մակեդոնացի կոմիտէները շատ մը յոյն և սլովակար սպաննած են, որովհետեւ ասոնք չեն ուղած իրենց վրայ նշանակած տուրքերը վճարել:

Պուլկարական բարձր շրջանակներու մէջ կը հերքուին իշխանին Սուլթանը այցելելու մասին տարածուած լուրը:

ՌՈՒՍ—ՃՍՐՈՒՄԱԿԱՆ

Պ Ա Տ Ե Ր Ա Ջ Մ

Ապրիլ 20ին Լոնտօնի ճարտնական գեսպանը յայտարարած է ճարտնական զօրաւար Քուրօքի տեղեկագիրը Ռուսներու վերջին պարտութեան և ճարտնացիներու Եսլու գետը անցնելու մասին:

Այդ տեղեկագրի համաձայն մօտ հազար ռուս զինուոր կայ ըսպաննուած, շատ մը կարեւոր ըսպաններ գերի բռնուեր և սպանուեր են. վիրաւորուեր են երկու զօրավարներ Կրաստալիսկի և Ջասուլիչ առաջինը ծանրապէս: ճարտնացիներուն ձեռքը անցած են 28 արագաձիգ թնդանօթներ:

Ճարտնացիները մեծ քաջու-

թեամբ և ճարպիկութեամբ անցեր են գետը և յարձակում գործեր ուսական զիրքերու վրայ: Ռուսական բանակի ձախ թեւը յանկարծակի յարձակում կրելով, ուսաց զօրաց մէջ մեծ իրարանցում ընկեր է, կըսեն թէ ուսական ամբողջ գունտ մրամբողջովին սպաննուեր և վիրաւորուեր է:

Անգլիական և Ամերիկեան թերթերը ճարտնացոց այս յաղթութիւնը աշխարհիս պատմութեան մէջ եղած ամենէն դժուարին ու ամենէն փայլուն յաղթութիւններէն մին կը համարեն:

Անգլիական թերթ մը կը գրէ թէ առաջին անգամ է որ գեղիցի ցեղին պատկանող զօրք մը այսպիսի փայլուն կերպով կը յաղթահարէ եւրոպական զօրք մը, որ այնչափ ամուր գիրքերու վերայ կը գտնուէր, որոնք ամրացած են գիտութեան ամենավերջին ցուցմունքներով:

Ռուսները Անտու քաղաքը այրեր են ամբողջովին, ուր կը գտնուէր շատ պատերազմական պաշար, ոչնչացուցեր երկաթուղիին գիծը և նահանջիւր են դէպի երկրորդ դիրքերը:

Ճարտնացիները ճակատամարտին մէջ զոհ տուեր են մօտ 700 հոգի, ճարտնացոց թընդանօթները կը գերազանցեն եղբր ռուսներունը, ռուսները կըսեն որ եթէ ճարտնացիք լաւ հեծելազօրք ունենային աւելի փառաւոր յաղթանակ պիտի տանէին:

Յարը ամիրալ Սգրիտովին շատ լայն իրաւունքներ տուած է գործելու համար: Ամիրալը Յարին ներկայացուցեր է նախագիծ մը, ըստ որում ռուս նաւատորմի զին յաղթանակը ապահովուած է: Սգրիտով կը պահանջէ Բալթիկեան նաւատորմի զին անմիջական առաքումը, Բայց սեւ ծովին նաւատորմի զին համար դեռ որոշում մը չը կայ, թէեւ կառավարութիւնը Թուրքիոյ հետ բանակցութեան մէջ կը գտնուի, ճարտանակէն անցնելու համար:

Մուկտէնի մէջ վախ կայ որ Մանչուրիոյ մէջ ապստամբութիւն պիտի ծագի, ընդգէմ ռուսներու: Չին պաշտօնեաները գիւղերը շրջագայելով բնակչութիւնը կը զրգռեն:

Խուսիսու զին բազմաթիւ հրոսախմբեր երեւան եկեր են և խռովութիւններ կը հանեն:

Թօքթիէն Լոնտօն կը հեռագրեն որ վերջին յաղթութեան միջոցին ճարտնացիները յաջողեր են գրաւել ռուսական սպայակոյտի շատ մը կարեւոր թղթերը:

Ճարտնացիք միշտ աշխատած են գլխաւոր սպաները ուժակոծել: զօրքը առանց առաջնորդներու ձգելու նպատակով:

Ճարտնացիներու յաղթութեան չուրը Բեթերսպոլի մէջ

շատ ծանր տպաւորութիւն գործած է. թերթերը կը հանգստացնեն ժողովուրդը, յորդորելով համբերել, որովհետեւ վերջի վերջոյ ճարտնացիները պիտի ջնջուին:

Ճարտնացիները կրկին մօտաւ նաւեր տարեր են Բօրթ Ար. թուրի նաւահանգստին մէջ ընկղմել սալու, բայց ռուսները յաջողած են արգելք հանդիսանալ և այդ նաւերը ընկղմել նաւահանգստին բերանէն հեռու:

Թօքթիէն մէջ ճարտնացիք մեծ փոխութեան մէջ են, վերջին յաղթութեան առթիւ: Լուր տարածուեր է թէ ճարտնացիք պատերազմի նախագիծը պիտի փոխեն, որովհետեւ կը կարծուի թէ հին նախագիծը Ռուսաց ձեռքը անցեր է:

ՅՐԱՆՍԱ

Բարիզի քաղաքային խորհուրդի նոր ընտրութիւնը կատարուեր է, ընտրուեր են 27 կառավարականներ, 27 ընդդիմադիր կուսակցութեան պատկանողներ, 26 հոգի կրկին պիտի քեզարկուին Առաջ քաղաքային խորհուրդը քաղկացած էր յետադէմներէ, այժմ կը կարծուի որ կառավարականները պիտի շահին:

Փրանսներու մէջ նոյն ընտրութեան մէջ, կառավարականներէն ընտրուած են 201,306էն:

ՆՈՐ ՍՍՍՑՈՒՄԻ ԳՐԻՐ

—)o(—

Խմբագրութիւնն Բարիզէն ստացաւ Պ. Գ. Բօյեանեանի հրատարակած կայ ժողովրդական երգերու ձայնագրած հասարածոն, որի մասին կը խօսինք հետեւեալ անդամին:

Ստացուած է նոյնպէս ռուսողական միութիւն հրատարակած մէկ պիւլիբրը որ իր մէջ կը պարունակէ հայերու խոստացուած ըստ բարենորոգմանց ծրագիրները:

Ստացուած է նոյնպէս բանասէր խմբագիր Պ. Բասմաճեանի Օրուան մը մէջ յուսանկարիչ պրօշիւրը:

300,000

Ֆ Ր Ա Ն Ք

Ամէն անոնք որ օրական կէս ժամ կաց կանեն կը մասնակցին վերադրեալ մեծ պարդին, որ պիտի տր քաղուի Մայիս 19ին Պոլսոյ:

Հարստանալ ու զողները թող բարեհաճին հասցէնին մեզ զրկել Ջարպահանէան գրատան միջոցաւ:

Հ. Մ. Կիւսիշճեան

1904 Ապրիլ 18

Վառնա

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность“ Варна